

ĐIỀU TRỊ TRƯỚC SINH TĂNG SẢN THƯỢNG THẬN BẨM SINH VÀ KHẢ NĂNG SINH SẢN CỦA BỆNH NHÂN TRƯỞNG THÀNH

Nguyễn Ngọc Khánh, Vũ Chí Dũng và cộng sự

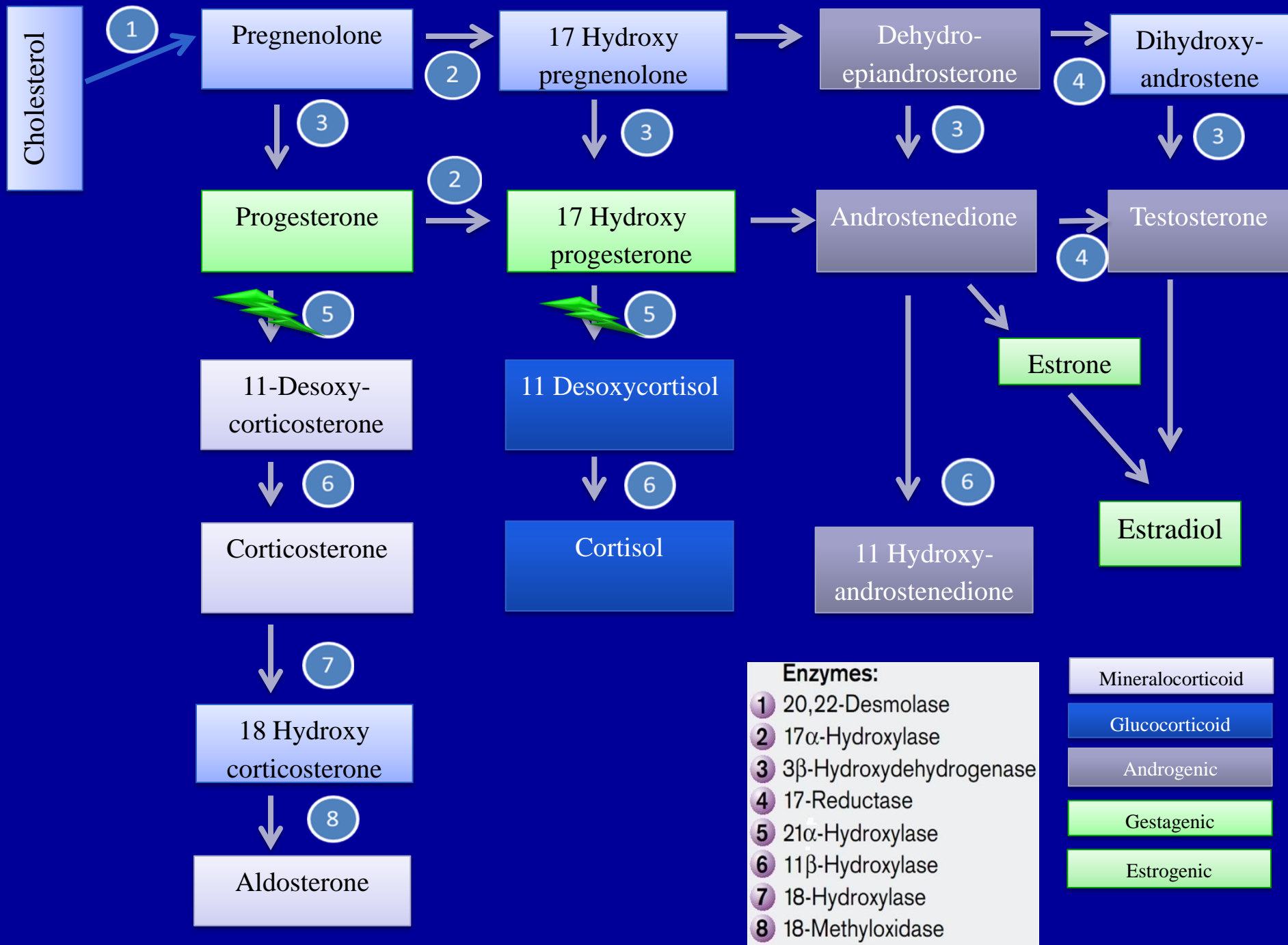
Bệnh viện Nhi Trung ương

Nội dung

- Đặt vấn đề
- Ca bệnh về chẩn đoán & điều trị trước sinh
- Ca bệnh về bệnh nhân nữ TSTTBS sinh con
- Bàn luận
- Kết luận

Đặt vấn đề

- Thuật ngữ cũ “hội chứng sinh dục thượng thận”
- Một nhóm các bệnh di truyền lặn nhiễm sắc thể thường
- Bản chất là thiếu hụt 1 trong các enzyme cần thiết tổng hợp **cortisol** của vỏ thượng thận
- 90-95% do thiếu hụt 21-hydroxylase (21-OH)
- Hậu quả gây mơ hồ giới tính trẻ gái, giảm khả năng sinh sản

TSTTBS thể cổ điển nam hóa đơn thuần

**N.M.T 30 tuổi,
46XX**

**T.X.N 17 tuổi;
46,XX**

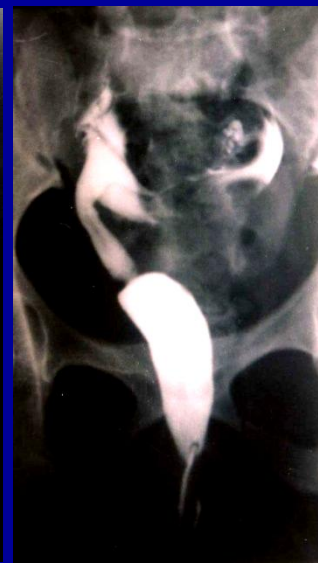
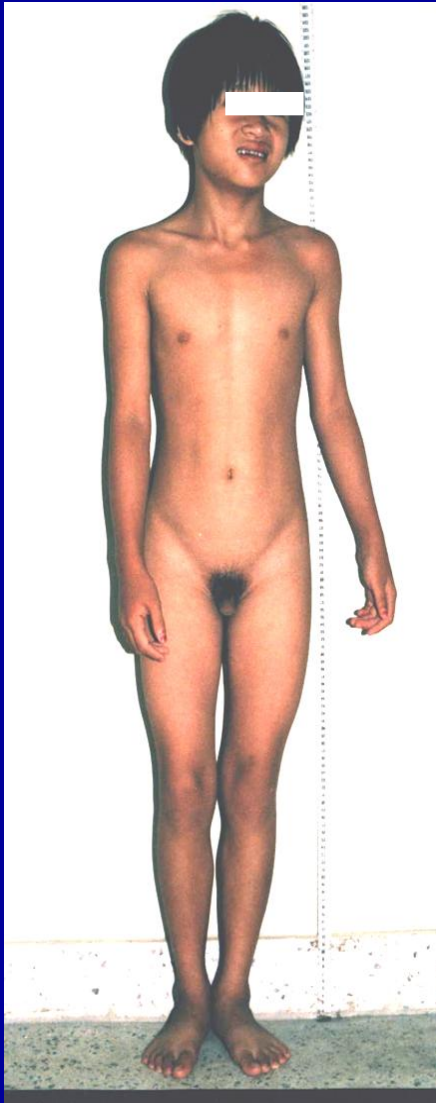

**B.N.B 15 tuổi
46,XX**

**N.T.H 7 tuổi
46,XX**

Thể cổ điển nam hóa đơn thuần ở trẻ gái

Trẻ gái 7 tuổi
Prader typ IV
NST 46, XX

TSTTBS . Prader IV

22 giờ 557ST Trẻ gái, nam hóa bộ phận sinh dục ngoài sau đẻ
Q319X/IV2-13A/C >G

Tỷ lệ mới mắc tại Việt nam???

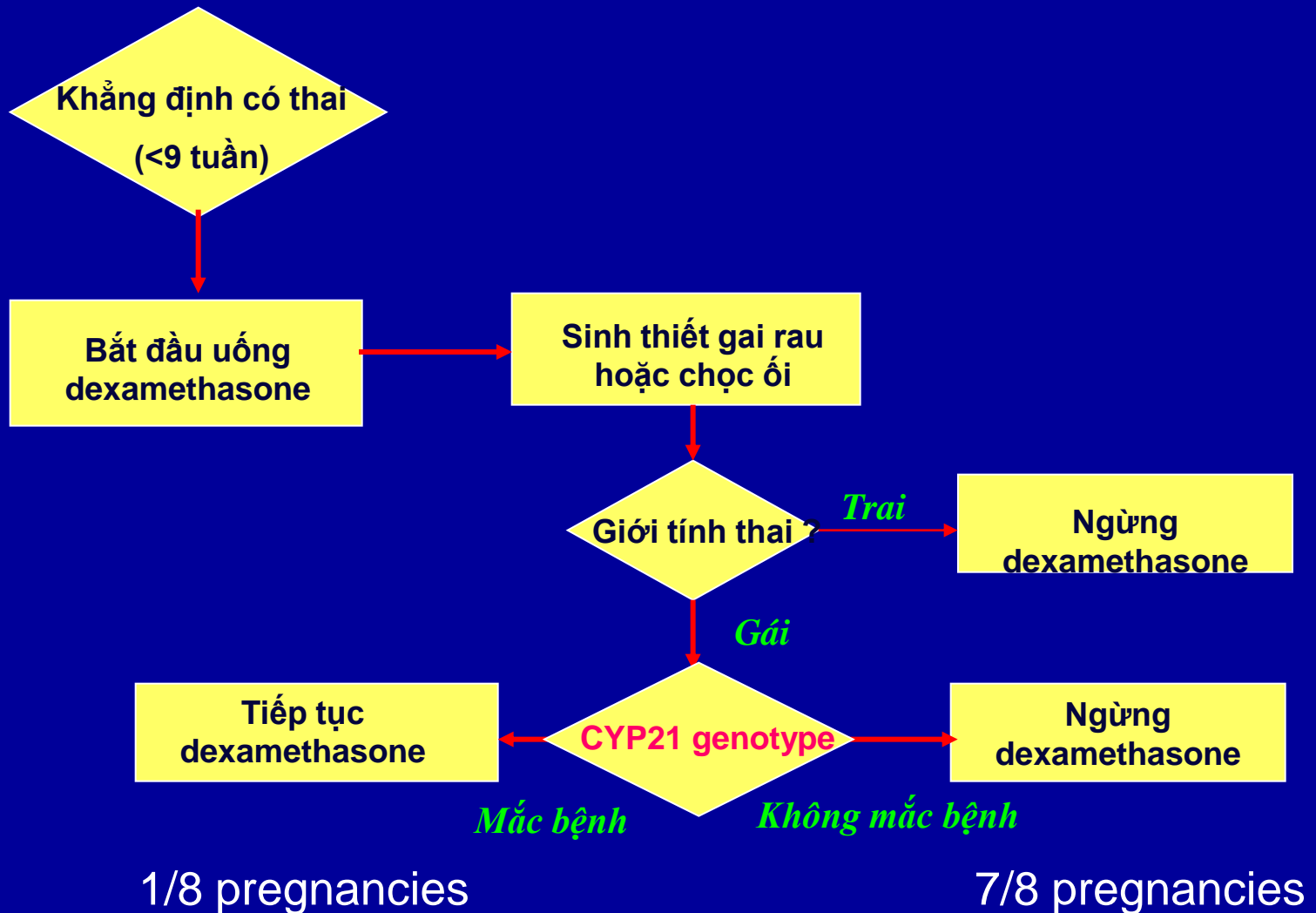
- Chưa có số liệu chính thức
- Số ca được chẩn đoán/năm: 40-70 trẻ tại BVNTU
- Số ca đang theo dõi điều trị trong 32 năm: 805 ca

Chẩn đoán & điều trị trước sinh

- Mục đích để phòng hoặc giảm nam hóa bộ phận sinh dục ngoài của trẻ gái.
- Ức chế bài tiết ACTH bằng Glucocorticoid ngoại sinh (Dexamethasone)
- Điều trị dự phòng tốt nhất là khi phát hiện là mang thai < 9 tuần.
- Hiệu quả khoảng 80-85% (*New MI et al. 2001*)

Chẩn đoán & điều trị trước sinh

Sinh sản ở bệnh nhân nữ

- ✓ Sinh sản giảm ở bệnh nhân nữ
- ✓ Yếu tố hormone
  - Sản xuất quá mức androgen ức chế trưởng thành nang trứng
  - Rối loạn bài tiết bình thường gonadotropin
  - Tăng progesterone ở pha noãn gây rối loạn vòng kinh bình thường & sự xâm nhập của tinh trùng
  - Sản xuất quá mức androgen buồng trứng và hội chứng buồng trứng đa nang thứ phát

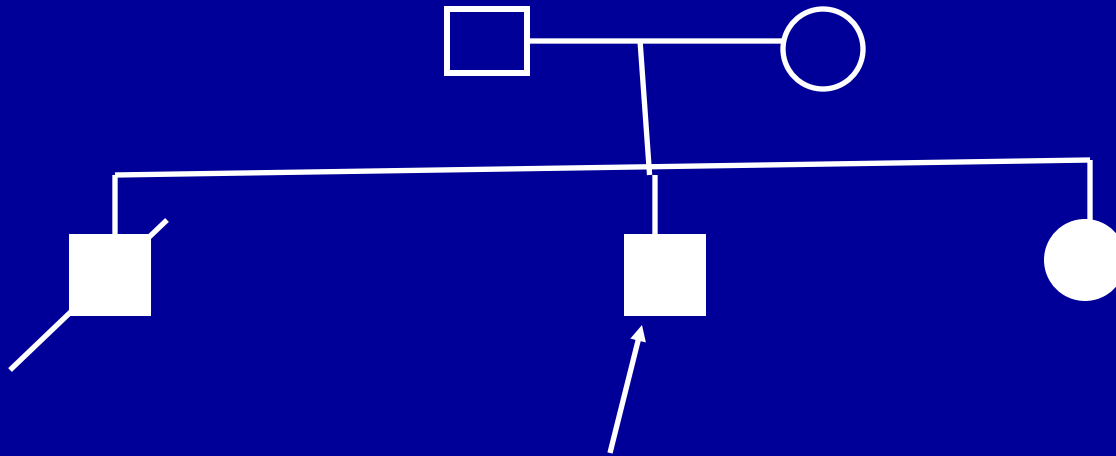
Sinh sản ở bệnh nhân nữ

- ✓ Yếu tố giải phẫu của bộ phận sinh dục:
  - Hẹp âm đạo
  - Giảm nhạy cảm của âm vật
  - Giảm ham muốn tình dục
  - Mong muốn làm mẹ giảm

Endocrinol Metab Clin North Am. 2015 Jun;44(2):275-96.

Ca bệnh 1 – Chẩn đoán và điều trị trước sinh

Phả hệ

- Xạm da toàn thân nặng
- Không tăng cân
- Nôn nhiều
- Tử vong lúc 3 tháng

- Xạm da toàn thân
- Không tăng cân
- Mất nước mạn
- Na 116; K 5,3 mmol/l
- CYP21A2: đồng hợp tử mất đoạn exon 1-3

- Điều trị trước sinh
- Bộ phận sinh dục ngoài bình thường

Chẩn đoán & Điều trị trước sinh

- Ca chỉ điểm: con thứ 2:
  - ✓ Ngày sinh 26/2/2010
  - ✓ Vào viện 27/4/2010
  - ✓ Cân nặng đẻ = 4 kg; cân nặng lúc 2 tháng = 4 kg
  - ✓ Xạm da toàn thân, mất nước mạn
  - ✓ ĐGD: Na 116; K 5,3; Cl 116 mmol/l
  - ✓ 17-OHP = 2300 ng/dl
  - ✓ CYP21A2: đồng hợp tử mất đoạn exon 1 - 3

Chẩn đoán & Điều trị trước sinh

- Bố & mẹ dị hợp tử mất đoạn exon 1 – 3 gen *CYP21A2*
- Thai lần 3: khẳng định qua siêu âm + HCG
- ✓ Tuổi mẹ: 30
- ✓ Cân nặng trước mang thai: 45 kg
- ✓ HA = 110/65 mmHg
- ✓ Đơn và ký cam kết sau tư vấn di truyền

Chẩn đoán & Điều trị trước sinh

- Bắt đầu uống dexamethasone lúc 8 tuần thai
20 $\mu\text{g}/\text{kg}$ trước mang thai/ngày (chia 3 lần)
(5/2/2014)
- Xác định giới tính thai bằng máu mẹ: tuần 9 & 10: SRY (-)
- Tiếp tục uống dexamethasone
- Bệnh phẩm ối lúc 16 tuần thai
- ✓ Nhiễm sắc thể thai: 46,XX
- ✓ *CYP21A2*: đồng hợp tử mất đoạn exon 1-3.

Chẩn đoán & Điều trị trước sinh

- Tiếp tục uống dexamethasone
20 $\mu\text{g}/\text{kg}$ trước mang thai/ngày (chia 3 lần)
- Theo dõi các thông số: cân nặng, huyết áp, đường máu, HbA1C, phù, Cushing, phát triển thai (siêu âm) (bình thường).

Chẩn đoán & Điều trị trước sinh

- Thai 39 tuần:
  - ✓ Mẹ tăng 10 kg
  - ✓ HA = 120/80 mmHg
  - ✓ Đường máu = 5,3 mmol/l
  - ✓ Đẻ thường, thai gái, p = 2600 gram
  - ✓ Bộ phận sinh dục ngoài bình thường

- ✓ Bộ phận sinh dục ngoài bình thường
- ✓ Khẳng định lại phân tử: đồng hợp tử mất đoạn exon 1-3 gen *CYP21A2*
- ✓ Điều trị: hydrocortisone & Florinef

**Ba ca bệnh là nữ trưởng
thành mắc TSTTBS và sinh
con bình thường**

Ca bệnh 2

- Họ và tên: P.N.A; 6 tuổi 7 tháng
- Ngày sinh: 15/12/1995
- Vào viện lần đầu: 3/7/2002
- Bệnh sử: xạm da, bất thường bộ phận sinh dục từ sau sinh

Ca bệnh 2 - Lâm sàng

- $P = 17 \text{ kg}$; $H = 107 \text{ cm}$; $S = 0,7 \text{ m}^2$
- $HA = 80/50 \text{ mmHg}$
- Da xạm, không có trướng cá
- Bộ phận sinh dục ngoài:
  - ✓ Hai môi lớn không dính
  - ✓ Âm vật 3 cm
  - ✓ Không sờ thấy tinh hoàn

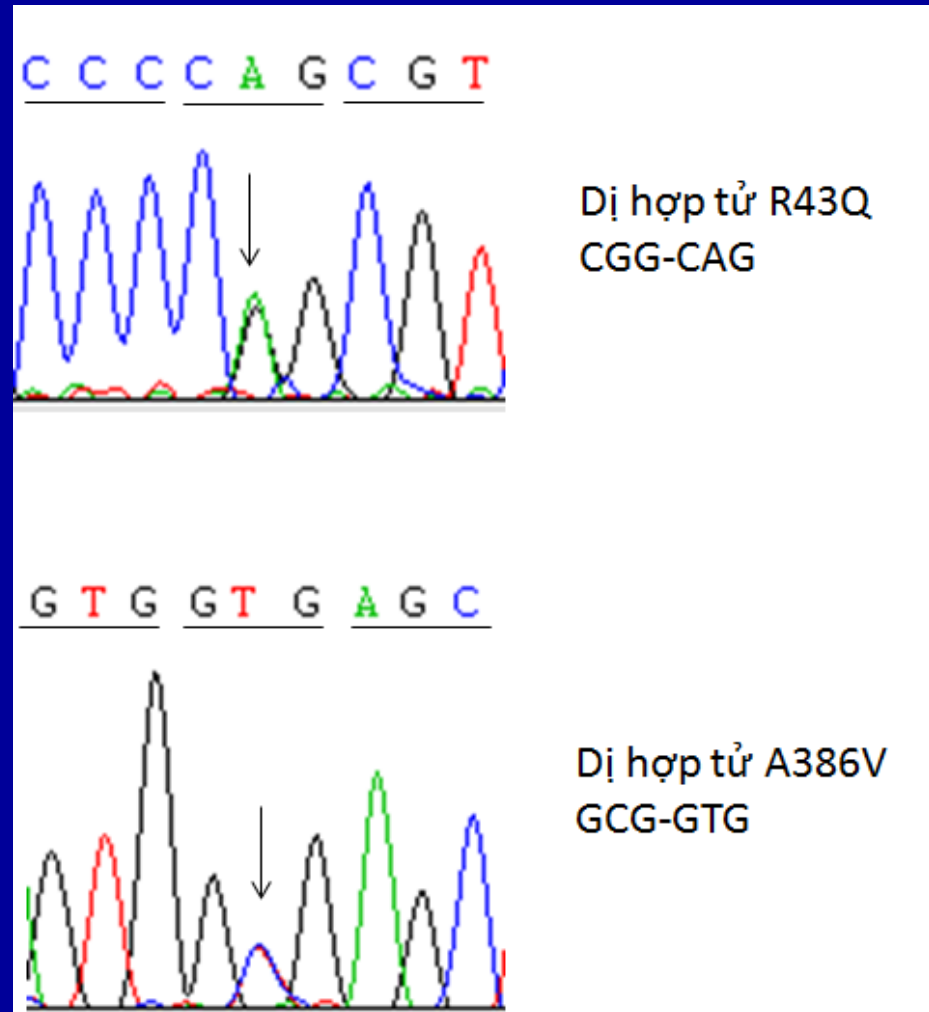
Ca bệnh 2 – Cận lâm sàng

- Nhiễm sắc thể: 46,XX
- Siêu âm tiểu khung:
  - ✓ tử cung kích thước 24 x 14 x 33 mm
  - ✓ Buồng trứng phải: 15 x 13 mm
  - ✓ Buồng trứng trái: 20 x 15 mm
- Xq tuổi xương: 8 tuổi
- ĐGD: Na 145; K 4,6; Cl 107 (mmol/l)
- Testosterone = 10,05 nmol/l
- 17-OHP = 410 ng/dl

Phân tích đột biến gen *CYP21A2* và *CYP11B1*

- *CYP21A2*
không đột biến
- *CYP11B1*
p.A386V/p.R43Q

Mang thai lúc 25 tuần

- Chẩn đoán: tăng sản thượng thận bẩm sinh thiếu 11-OH
  - Điều trị:
    - ✓ Hydrocortisone 14 mg/m²/ngày
    - ✓ Phẫu thuật
  - Kinh nguyệt lần đầu lúc 11 tuổi 10 tháng
  - Thai lần 1 lúc 20 tuổi
- Thai nghén bình thường
Mổ đẻ

Trẻ gái bình thường của bà mẹ TSTTBS

Ca bệnh 3

- Họ và tên: N.T.N; 13 tuổi 1 tháng
- Ngày sinh: 15/7/1987
- Vào viện lần đầu: 18/8/2000
- Bệnh sử: bất thường bộ phận sinh dục ngoài từ sau sinh, giọng ồm, cơ bắp phát triển sau 6 tuổi.

Ca bệnh 3 – Lâm sàng

- P = 42 kg; H = 139 cm; S = 1,35 m²
- HA = 100/60 mmHg
- Giọng ồm, trứng cá, ria mép, cơ bắp phát triển
- Lông mu: P4; Vú B1
- Bộ phận sinh dục ngoài: Prader III

Ca bệnh 3 – Cận lâm sàng

- Nhiễm sắc thể: 46,XX
- Siêu âm tiểu khung:
  - ✓ Tử cung: 4 x 1,8 cm
  - ✓ Buồng trứng bình thường
  - ✓ Không có u thượng thận
- Tuổi xương: 17 tuổi
- ĐGD: Na 135; K 3,8; Cl 105
- Testosterone 13,2 nmol/l; Progesterone 67,4 nmol/l
- 17-OHP = 2860 ng/dl

Ca bệnh 3 – Điều trị & Theo dõi

- Điều trị:
  - ✓ Hydrocortisone 15 mg/m²/ngày
  - ✓ Phẫu thuật tạo hình âm vật và âm đạo
- Theo dõi:
  - ✓ Cao cuối cùng: 142 cm
  - ✓ Vòng kinh đầu: 15 tuổi, vòng kinh đều
  - ✓ Thai lần đầu năm 27 tuổi (2014) và sẩy lúc 2 tuần

Thai lần 2 năm 2015: thai nghén bình thường,
đủ tháng, mổ đẻ 5/4/2016, trẻ gái bình thường 2,9
kg

Ca bệnh 4

- Họ và tên: N.T.T.T; 11 tuổi 7 tháng
- Ngày sinh: 23/12/1989
- Vào viện lần đầu: 9/7/2001
- Bệnh sử: bất thường bộ phận sinh dục ngoài sau sinh, nôn nhiều năm đầu, lông mu từ 6 tuổi, cơ bắp phát triển mạnh từ năm 10 tuổi, da xạm

Ca bệnh 4 – Lâm sàng

- P = 40 kg; H = 142 cm; S = 1,33 m²
- HA = 105/60 mmHg
- Giọng ồm, trứng cá, cơ bắp vạm vỡ, da xạm
- Lông mu P4; Vú B1
- Âm vật 5 cm; Prader III; không sờ thấy tinh hoàn

Ca bệnh 4 – Cận lâm sàng

- Nhiễm sắc thể: 46,XX
- Siêu âm:
  - ✓ Tử cung 3,8 x 1,8 x 0,8 cm
  - ✓ Buồng trứng: phải 3,2 x 1,6 cm; trái 3.0 x 1,4 cm
  - ✓ Thụ tinh không có u
- Tuổi xương: 14 tuổi
- ĐGDĐ: Na 135; K 4,1 ; Cl 106
- Testosterone = 21,9 nmol/l; progesterone = 7,5 nmol/l; 17-OHP = 5220 ng/dl

Ca bệnh 4 - Điều trị & Theo dõi

- Điều trị:
  - ✓ Hydrocortisone 15 mg/m²/ngày
  - ✓ Phẫu thuật chỉnh hình âm vật và âm đạo
- Theo dõi:
  - ✓ Chiều cao cuối 145 cm
  - ✓ Kinh nguyệt lần đầu lúc 14 tuổi, vòng kinh không đều

Ca bệnh 3 - Điều trị & Theo dõi

Mang thai lần 1
lúc 26 tuổi
Thai nghén
bình thường
Đủ tháng, trai
P đẻ = 3,2 kg

Bàn luận

Chẩn đoán & điều trị trước sinh

- 325 phụ nữ TSTTBS điều trị trước sinh:
  - ✓ Giảm nam hóa theo phân loại Prader (-2,33, 95% CI -3,38. -1,27)
  - ✓ Không có tác dụng phụ xảy thai, tử vong sơ sinh, dị tật bẩm sinh, không ảnh hưởng phát triển tinh thần- vận động của trẻ.
  - ✓ Phù tăng

Bàn luận

Sinh sản ở bệnh nhân nữ

- 1956-2000: 73 bệnh nhân nữ TSTTBS nam hóa: 105 lần mang thai. 10% sảy thai tự nhiên.

Lo JC et al. Endocrinol Metab Clin North Am. 2001;30(1):207-29.

- 106 bệnh nhân TSTTBS của UK: 21/23 có ý định mang thai đã có 34 lần mang thai (91,3%) (bình thường 95%).

Casteràs et al. Clin Endocrinol (Oxf). 2009;70(6):833-7.

Dumic M et al. J Pediatr Endocrinol Metab. 2005 Sep;18(9):887-95.

Bàn luận

Sinh sản ở bệnh nhân nữ

- Tỷ lệ sinh giảm theo mức độ nặng của bệnh: thể mất muối 10%; nam hóa đơn thuần 33-50%; không cổ điển 63-90%
- Chỉ 30% bệnh nhân nữ TSTTBS từng cố gắng mang thai (nhóm chứng là 66%)

Endocrinol Metab Clin North Am. 2015 Jun;44(2):275-96.

J Clin Endocrinol Metab. 2010 Sep;95(9):4133-60

Bàn luận

Sinh sản ở bệnh nhân nữ

- Bệnh nhân nữ TSTTBS mang thai phải được theo dõi bởi bác sỹ nội tiết & sản khoa
- Tiếp tục được điều trị hydrocortisone/prednisolone & fludrocortisone
- Tăng liều nếu có biểu hiện suy thượng thận
- Liều stress khi chuyển dạ và sinh

J Clin Endocrinol Metab. 2010 Sep;95(9):4133-60

Kết luận

- Lần đầu điều trị nội khoa thành công trước sinh TSTTBS, bộ phận sinh dục trẻ gái bình thường
- Lần đầu ghi nhận 3 bệnh nhân nữ TSTTBS chẩn đoán muộn mang thai tự nhiên & sinh con bình thường.
- Tuân thủ điều trị có vai trò quan trọng.
- Cần có sự phối hợp bác sỹ nội tiết nhi, nội tiết trưởng thành & sản khoa

Rare Disease Day 2016

Chân thành cảm ơn!